

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ (2023)

Γνωστικό αντικείμενο: Γνώση Ελληνικής Γλώσσας (101)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Σάββατο, 4 Νοεμβρίου 2023, 10:00 – 13:00

ΟΔΗΓΟΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (μονάδες: 40 + 1 + 4 = 45)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

1. Ερώτηση 1 (μονάδες: 10)
2. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (μονάδες: 1)

ΚΕΙΜΕΝΑ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

3. Ερώτηση 2 (μονάδες 6)
4. Ερώτηση 3 (μονάδες 6)
5. Ερώτηση 4 (μονάδες 8)
6. Ερώτηση 5 (μονάδες 10)
7. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Β: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (μονάδες: 30 + 4 = 34)

8. Περιεχόμενο (μονάδες 10)
9. Δομή (μονάδες 10)
10. Έκφραση (μονάδες 10)
11. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Γ: ΓΛΩΣΣΑ (μονάδες 20)

12. Γ1 (μονάδες 3)
13. Γ2 (μονάδες 3)
14. Γ3 (μονάδες 2)
15. Γ4 (μονάδες 2)
16. Γ5 (μονάδες 4)
17. Γ6 (μονάδες 6)

18. Ορθά τονισμένο γραπτό (μονάδα 1)

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (40 ΜΟΝΑΔΕΣ)

I. ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗ (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Κείμενο I: Γιατί η Τεχνητή Νοημοσύνη πρέπει να ενταχθεί στο σχολικό πρόγραμμα (Μανώλη Ανδριωτάκη)

Ερώτηση 1:

Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του πιο πάνω κειμένου σε 130–150 λέξεις.

(10 μονάδες)

Σημεία περίληψης:

§1	Η UNESCO θέτει τρία ουσιώδη ερωτήματα για την Τεχνητή Νοημοσύνη στην Εκπαίδευση.	0,5 μον.
§1	Το πρώτο αφορά την αξιοποίησή της για την ενίσχυση του έργου των εκπαιδευτικών.	1 μον.
§ 2	Το δεύτερο εστιάζει στο πώς θα διασφαλιστεί η ηθική διάσταση της χρήσης της στην Εκπαίδευση, ώστε να μην υποσκάπτεται περαιτέρω η εμπιστοσύνη των πολιτών απέναντί της, με κίνδυνο να στερηθούμε τα οφέλη της.	1,5 μον.
§ 3	Το τρίτο αφορά τον ρόλο της Εκπαίδευσης στην προετοιμασία των ανθρώπων για την αξιοποίηση της ΤΝ στη ζωή και την εργασία τους.	1 μον.
§3	Χρειάζεται η χάραξη διορατικών πολιτικών και η λήψη εποικοδομητικών αποφάσεων, όχι μόνο για την υπέρβαση του κινδύνου της ανεργίας και της περιθωριοποίησης, αλλά και για την πρόσληψη της ΤΝ ως ευκαιρίας για τη βελτίωση της ζωής.	1,5 μον.
§4	Συνεπώς, απαιτούνται προστατευτικές ρυθμίσεις και συγκεκριμένα σχέδια.	0,5 μον.
§4	Η UNESCO καλεί αυτούς που χαράσσουν εκπαιδευτική πολιτική να κινητοποιηθούν.	0,5 μον.
§4	Εφόσον η ΤΝ μπαίνει πλέον στη ζωή όλων, κρίνεται απαραίτητη η αξιολόγηση της χρήσης της ΤΝ στην Εκπαίδευση και η υιοθέτηση μιας ολιστικής τεχνολογικής εκπαιδευτικής πολιτικής.	1,5 μον.

Έκφραση – Δομή: 2 μονάδες

Σύνολο: 10 μονάδες

Ορθογραφία: 1 μονάδα (4 λάθη μη επαναλαμβανόμενα = - 1μ.)

II. ΚΕΙΜΕΝΑ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (30 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις των κειμένων που ακολουθούν:

Κείμενο II: Η συμβολή της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης στην καταπολέμηση του Κοινωνικού Αποκλεισμού στο σχολείο: Μια προσέγγιση στο πλαίσιο της σύγχρονης Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Θεωρίας (Χρήστου Τσιρώνη)

Ερώτηση 2:

Να εντοπίσετε στο **Κείμενο II** τρία (3) χαρακτηριστικά γνωρίσματα της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης και να τα αντιπαραβάλετε με τα αντίστοιχά τους της Τυπικής Εκπαίδευσης, έτσι ώστε να αναδειχθεί η διαφορά ανάμεσα στα δύο αυτά πεδία της Εκπαίδευσης.

Ενδεικτική απάντηση:

Μη Τυπική Εκπαίδευση	Τυπική Εκπαίδευση
<p>Δεν παρέχεται σε θεσμικό πλαίσιο</p> <ul style="list-style-type: none">• πραγματοποιείται εκτός σχολικής τάξης• πραγματοποιείται έξω από το πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος	<p>Παρέχεται σε θεσμικό επίπεδο</p> <ul style="list-style-type: none">• σχολεία, επαγγελματικά εκπαιδευτήρια, Α.Ε.Ι., κ.λπ.• σταθερότητα στη βάση ενός αναλυτικού προγράμματος.
<ul style="list-style-type: none">• Ο σχεδιασμός, η μεθόδευση, ο χρόνος και ο τρόπος εξοικείωσης με τη γνώση είναι αποτέλεσμα συνειδητής και εστιασμένης εκπαιδευτικής φροντίδας και επιμέλειας.• Η εκπαιδευτική διαδικασία βασίζεται στην κινητοποίηση και την ελεύθερη βούληση των συμμετεχόντων.• Η εκπαιδευτική διαδικασία είναι μαθητοκεντρική και ευέλικτη.	<ul style="list-style-type: none">• Ελεγχόμενη αντικειμενικότητα της παρεχόμενης γνώσης• Η έμφαση στη διαχείριση της γνώσης καθιστά τον εκπαιδευτικό κυρίαρχο πόλο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.• Προτείνεται η ίδια ύλη και η ίδια μεθοδολογία είτε πρόκειται για σχολείο ενός αστικού κέντρου, είτε για σχολείο κοντά σε μια κοινότητα Rom, είτε για σχολείο σε μια αγροτική περιοχή.• Γραφειοκρατία και τυπολατρία
<ul style="list-style-type: none">• Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της γίνεται από το σύνολο των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία (εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενοι).	<ul style="list-style-type: none">• Η πιστοποίηση της φοίτησης και ο κεντρικός έλεγχος – αξιολόγηση των αποτελεσμάτων με τη μορφή επιδόσεων
<ul style="list-style-type: none">• Η αξιολόγηση δεν αποβλέπει στην επίδοση πιστοποίησης αποδοτικών αποτελεσμάτων.	

3 σημεία για την Μη Τυπική Εκπαίδευση X 1 μον. = 3 μον
3 αντίστοιχα σημεία για την Τυπική Εκπαίδευση X 1 μον. = 3 μον.
Σύνολο = 6 μονάδες

Ερώτηση 3:

Σύμφωνα με το Κείμενο II η Εκπαίδευση (Τυπική και Μη Τυπική) μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. Να γράψετε **τρεις (3)** εισηγήσεις του συγγραφέα για τον περιορισμό του φαινομένου αυτού.

Ενδεικτική απάντηση:

- Η ανάπτυξη προληπτικών μέτρων και πρωτοβουλιών άρσης του αποκλεισμού. (§2)
- Η εξεύρεση τρόπων παρέμβασης και προσαρμογής της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης στο σχολικό περιβάλλον/στο πλαίσιο της σχολικής εκπαίδευσης. (§7)
- Η εξεύρεση τρόπων περιορισμού της γραφειοκρατίας και της τυπολατρίας, προκειμένου να δοθεί η ευκαιρία σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να ανακαλύψουν νέες παραμέτρους του ρόλου τους, με απώτερο στόχο την από κοινού προσπάθεια υπέρβασης των διακρίσεων και της καλλιέργειας δημοκρατικής κουλτούρας στο σχολείο. (§7)
- Η καλλιέργεια δημοκρατικής κουλτούρας στο σχολείο. (§7)
- Η μετατροπή του σχολείου σε ανοιχτό πόλο εκπαίδευσης, σε θεσμικό κέντρο της τοπικής κοινωνίας, όπου συναντώνται όλοι οι παράγοντες και οι φορείς που συναποτελούν το οικοσύστημα κάθε σχολικής κοινότητας/σχολείου και γίνονται προσπάθειες να διασφαλιστούν συνθήκες ισότιμης εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές. (§7)
- Η ενεργοποίηση όλων εκείνων των παραγόντων που συναρμόζουν τη διασύνδεση και διασφαλίζουν την ποιότητα των σχετικών εκπαιδευτικών δράσεων, σε ένα πλαίσιο ολιστικής προσέγγισης. (§8)
- Ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου του εκπαιδευτικού ως παιδαγωγού, ως παράγοντα αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος και όχι ως διεκπεραιωτή-επαγγελματία. (§8)

3 εισηγήσεις X 2 μον. = 6 μονάδες

Κείμενο III: Το σχολείο και ο εκπαιδευτικός: Μια σχέση ζωής και σχετικής αυτονομίας (Γιώργου Μαυρογιώργου)

Ερώτηση 4:

«Το σχολείο δεν είναι νεκρό, γι' αυτό και βρίσκεται σε κρίση και διαρκή αλλαγή».

Να εξηγήσετε την πιο πάνω θέση του συγγραφέα του Κειμένου III, αναφέροντας **τρία (3)** στοιχεία με τα οποία την τεκμηριώνει. (80–100 λέξεις)

Ενδεικτική απάντηση:

Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι το σχολείο δεν είναι νεκρό, είναι δηλαδή ένας ζωντανός, δυναμικός και όχι στατικός οργανισμός, που αλληλεπιδρά με το περιβάλλον / την κοινωνία και όσα συμβαίνουν έξω από τον σχολικό χώρο. Το σχολείο είναι ένας χώρος ανοικτός στην κοινωνία, συνεπώς, οι κρίσεις και οι συνεχείς αλλαγές που παρατηρούνται εκτός του σχολικού περιβάλλοντος αντανακλώνται στο σχολείο και προκαλούν κρίσεις και αλλαγές εντός του σχολικού χώρου.

- Εξαιτίας του ανοίγματος και του εκδημοκρατισμού του, στο σχολείο φοιτούν μαθητές/τριες με διαφορετικό υπόβαθρο (κοινωνικό, πολιτισμικό, οικογενειακό, μορφωτικό κ.ά), επιτρέπει στις κοινωνικές αντιφάσεις να αποτυπώνονται όλο και πιο έντονα στις καθημερινές πρακτικές του σχολείου, γεγονός που ενισχύει τον δυναμικό του χαρακτήρα και τη συνεχή του εξέλιξη ως ένας ζωντανός οργανισμός.
- Οι κοινωνικές διακρίσεις, οι διακρίσεις φύλου, ο κοινωνικός αποκλεισμός αντανακλώνται στο χώρο του σχολείου και συχνά προκαλούνται κρίσεις με τη μορφή της σχολικής παραβατικότητας, την υπο-επίδοση, ...
- Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/τριες εκτός του σχολικού χώρου, οδηγούν συχνά στην απουσία κινήτρων, στη διαρροή και την εγκατάλειψη του σχολείου, στη σχολική παραβατικότητα, την υπο-επίδοση,
- Η απαξίωση των τίτλων σπουδών που παρατηρείται στην κοινωνία μεταφέρεται στον σχολικό χώρο και προκαλεί απαξίωση του ίδιου του σχολείου, υπο-επίδοση και παραβατικότητα .
- Όλα όσα συμβαίνουν εκτός του σχολικού χώρου μεταφέρονται στο σχολείο και συνθέτουν ένα ιδιαίτερα ανοιχτό σε συγκρούσεις, σε διλήμματα και σε αντιφάσεις πεδίο παιδαγωγικής πράξης.
- Η ταχύτητα παλαίωσης της γνώσης και οι ταχύτατες επιστημονικές εξελίξεις, η ένταση και έκταση των κοινωνικών, οικονομικών, τεχνολογικών και πολιτιστικών αλλαγών αντανακλώνται στο σχολείο και επηρεάζουν την καθημερινότητα του σχολείου, τη διδακτική μεθοδολογία, τη φοίτηση των μαθητών και μαθητριών, την παιδαγωγική σχέση, το κλίμα της τάξης. Συνεπώς το σχολείο είναι ένας χώρος συνεχών αλλαγών και κρίσεων.

**(2 μονάδες για επεξήγηση της φράσης
3Χ2 μονάδες για τρία σημεία τεκμηρίωσης
Σύνολο: 8 μονάδες)**

Ερώτηση 5:

Να σκιαγραφήσετε τον ρόλο που καλείται να διαδραματίσει ο εκπαιδευτικός του 21^{ου} αιώνα με βάση τις απόψεις που εκφράζονται στα δύο κείμενα (Κείμενο II και Κείμενο III). (100–120 λέξεις)

Ενδεικτική απάντηση:

Ο εκπαιδευτικός του 21^{ου} αιώνα καλείται να διαδραματίσει έναν ρόλο περίπλοκο και πολυσύνθετο. (μον.1)

- Οι κοινωνικές, τεχνολογικές, επιστημονικές και άλλες αλλαγές που συμβαίνουν εκτός και αντανακλώνονται εντός του σχολικού χώρου, αλλάζουν τους αντικειμενικούς όρους και συνθήκες εργασίας του εκπαιδευτικού. Αυτό απαιτεί από τον εκπαιδευτικό να ενημερώνεται επιστημονικά και συστηματικά και να συμμετέχει σε διαδικασίες προσωπικής και επαγγελματικής ευαισθητοποίησης.
- Παράλληλα, οι προαναφερθείσες αλλαγές επηρεάζουν την ένταση και την έκταση των εκπαιδευτικών αλλαγών και μεταρρυθμίσεων που θεσμικά σχεδιάζονται και εφαρμόζονται στην Εκπαίδευση. Αυτό απαιτεί από τον εκπαιδευτικό να κατανοεί, να υποδέχεται και να εφαρμόζει αλληπάλλληλες αλλαγές στα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά βιβλία, τις εξετάσεις, τη διδακτική μεθοδολογία, τη χρήση της τεχνολογίας στη διδασκαλία κ.α.
- Ο εκπαιδευτικός-παιδαγωγός καλείται να ενσωματώνει στα τυπικά και συμβατικά του μαθήματα εμπειρίες αγωγής ελεύθερου χρόνου, αγωγής υγείας, αγωγής περιβάλλοντος, αγωγής κατανάλωσης, αγωγής ειρήνης και κοινωνικής αλληλεγγύης, αγωγής επικοινωνίας και συνεργασίας, σεβασμού και αποδοχής του άλλου, αγωγής αυτογνωσίας και αυτοεκτίμησης κ.ά.
- Η όλη παιδαγωγική του στάση δεν μπορεί παρά να έχει ως κεντρικό άξονα τους μαθητές και τις μαθήτριες στο σχολείο και τη σχέση του σχολείου με την κοινωνία.
- Σε ένα σχολείο που διαρκώς αλλάζει, ο εκπαιδευτικός σήμερα πρέπει να είναι θεωρητικά, επιστημονικά, παιδαγωγικά και κοινωνιολογικά ευαισθητοποιημένος, ώστε με γνώση, κατανόηση και φαντασία να είναι έτοιμος για την κριτική υποδοχή θεσμοθετούμενων ή δομικών αλλαγών στο σχολείο.
- Η ποιότητα της εργασίας του εκπαιδευτικού στο σχολείο συνδέεται με τη συνολική του επαγγελματική ανάπτυξη και εξέλιξη. Δεν αρκεί να ασκηθεί σε ζητήματα τεχνικής και μεθόδου. Ο εκπαιδευτικός καλείται σήμερα να ανιχνεύει, να κατανοεί, να ερμηνεύει και να αξιοποιεί στο πλαίσιο της σχετικής του αυτονομίας, όλες τις κοινωνικές, πολιτισμικές, υλικές και θεσμικές εξελίξεις, ώστε να παρεμβαίνει μετασχηματιστικά στο σχολείο συνδέοντας την προσωπική και την επαγγελματική του ανάπτυξη, στο πλαίσιο της ασκούμενης εκπαιδευτικής πολιτικής.

(Κείμενο III)

Ο εκπαιδευτικός είναι σήμερα κυρίαρχος πόλος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο ρόλος του στον 21^ο αιώνα επαναπροσδιορίζεται: (μον.1)

- Πρέπει να ενεργεί και να παρεμβαίνει πολυσχιδώς στην πορεία ανάπτυξης της προσωπικότητας των μαθητών του ως παιδαγωγός. Δεν πρέπει να υπηρετεί μονοδιάστατα τη διασφάλιση ανάπτυξης του Αναλυτικού Προγράμματος ως διεκπεραιωτής-επαγγελματίας.
- Καλείται να εργαστεί συνειδητά και με εστιασμένη εκπαιδευτική φροντίδα και επιμέλεια, υιοθετώντας μαθητοκεντρικές και ευέλικτες μεθόδους, να κινητοποιεί το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών του, ώστε με ελεύθερη βούληση να συμμετέχουν από κοινού σε όλα τα στάδια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Πρέπει να αξιοποιεί τις ευκαιρίες, ώστε να ανακαλύψει μαζί με τους/τις μαθητές/τριές του νέες παραμέτρους του ρόλου τους σε μια κοινή προσπάθεια υπέρβασης των διακρίσεων και καλλιέργειας της δημοκρατικής κουλτούρας στο σχολείο.
- Ο εκπαιδευτικός καλείται σήμερα, ως φορέας του οικοσυστήματος της σχολικής κοινότητας και ως ένας ενεργός παράγοντας αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος, να προσπαθεί ώστε στο πλαίσιο της ολιστικής προσέγγισης, να διασφαλίζονται συνθήκες ισότιμης εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές. Στόχος του πρέπει να είναι τα οφέλη των μαθητών/τριών του τόσο ως προς το γνωστικό περιεχόμενο όσο και ως προς τις κοινωνικές δεξιότητες.

(Κείμενο II)

Τονίζεται ότι η απάντηση πρέπει να συμπεριλάβει στοιχεία και από τα δύο κείμενα.

(10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (30 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Τα πρόσφατα αλληπάλληλα περιστατικά ενδοσχολικής βίας προκαλούν έντονη ανησυχία και προβληματισμό. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την πρόληψη και διαχείριση της βίας στο σχολείο **«τα ίδια τα παιδιά επιβεβαιώνουν ότι η βία επηρεάζει την προσέλευσή τους στο σχολείο, τη δυνατότητά τους για μάθηση και την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους»**.

Να παρουσιάσετε **τέσσερα (4)** αίτια που συνεργούν στην εκδήλωση περιστατικών βίας και παραβατικότητας στους σχολικούς χώρους. Στη συνέχεια, ως εκπαιδευτικός, να εισηγηθείτε **δύο (2)** δράσεις/ενέργειες σε επίπεδο σχολικής μονάδας και **δύο (2)** δράσεις/ενέργειες σε επίπεδο σχολικής τάξης, που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην πρόληψη/αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων.

(500–600 λέξεις)

Ενδεικτικά σημεία περιεχομένου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ (1 μονάδα)

Αναμένεται μια γενική εισαγωγή με αναφορά στις κομβικές ορολογίες του θέματος, όπως:

- Ενδοσχολική βία (πρόσφατα αλληπάλληλα περιστατικά, ανησυχία, προβληματισμός).
- Εθνική Στρατηγική για την πρόληψη και διαχείριση της βίας στο σχολείο (η αναγκαιότητά της, λόγω των σοβαρών παρενεργειών – επιπτώσεων της βίας στα παιδιά).

Αναμένεται, επίσης, μια απλή αναφορά στα ζητούμενα του θέματος.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ (8 μονάδες)

1^ο Ζητούμενο: Αναφέρονται και παρουσιάζονται τέσσερα (4) αίτια του φαινομένου της ενδοσχολικής βίας:

- **Αλληλεπίδραση ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων** (Είναι καθοριστικής σημασίας οι εμπειρίες και τα βιώματα των παιδιών [οι θύτες, συνήθως, υπήρξαν οι ίδιοι θύματα], τα ερεθίσματα τους, η αντιγραφή συμπεριφορών που περιέρχονται στην αντίληψή τους από το ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό τους περιβάλλον, βλ. **γονείς** [δυσλειτουργικές οικογένειες], **φίλοι/συναναστροφές** [πίεση συνομηλίκων], **Διαδίκτυο και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης** [ως ένας θεωρούμενος ασφαλής χώρος για τους θύτες, προκειμένου να εκτονώσουν τα αρνητικά τους συναισθήματα - διαδικτυακός εκφοβισμός] κ.λπ.).
- **Παράγοντες Ψυχολογικής προέλευσης.** Πολλά από τα χαρακτηριστικά που ενέχει η προσωπικότητα του ατόμου, όπως είναι το άγχος, η επιθετικότητα, η αναζήτηση του καινούριου, η ανάγκη για επιβεβαίωση και υπεροχή κ.λπ. εδράζονται σε ψυχολογικής προέλευσης παράγοντες. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση, η σχολική αποτυχία κ.λπ. αποτελούν επίσης παράγοντες που επηρεάζουν τα παιδιά και που ενδεχομένως να τους εξωθήσουν σε αποκλίνουσες συμπεριφορές.
Έρευνες καταδεικνύουν ότι οι διαταραχές συμπεριφοράς στην παιδική ηλικία, όπως η ελλειμματική προσοχή, η μη προσαρμογή στους κανόνες του σχολείου, η απουσία ενσυναίσθησης κ.λπ., ενισχύουν την εκδήλωση επιθετικότητας και παραβατικής συμπεριφοράς στη συνέχεια (π.χ. εφηβεία).
- **Ιδεολογικοί παράγοντες.** Λόγω ακραίων εθνικιστικών και άλλων παρόμοιων ιδεολογημάτων (π.χ. ρατσιστικών), τις οποίες υιοθετούν άκριτα, αλλά και της ιδεολογικής τους σύγχυσης, η κάθε είδους ετερότητα / διαφορετικότητα αποτελεί πρόκληση που τους ωθεί προς βίαιες και γενικά αποκλίνουσες συμπεριφορές (εθνική καταγωγή, θρησκευτικές και άλλες πεποιθήσεις, φύλο και κοινωνικά στερεότυπα, σεξουαλικός προσανατολισμός, σωματότυπος, σχολική επίδοση κ.λπ.)

- Έκφραση ανάγκης για υπεροχή, ανωτερότητα, ανάγκη να ελκύσουν την προσοχή των άλλων, να νιώσουν τη δημοφιλία και να γίνουν αποδεχτοί, να μεταφέρουν το έλλειμα χαράς και στους άλλους, η βία ως τρόπος επίλυσης των μεταξύ τους διαφορών κ.λπ.
- **Απώλεια της επικοινωνίας γονέων/κηδεμόνων – μαθητών/μαθητριών**
Οι έντονοι ρυθμοί και τα δεδομένα της σύγχρονης ζωής, όπως διαμορφώθηκαν εξ αιτίας πολλών παραγόντων, σε συνάρτηση π.χ. με την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, καθιστά τους γονείς/κηδεμόνες των παιδιών ουσιαστικά ή συναισθηματικά απόντες από την ανατροφή και τον έλεγχο των παιδιών τους.
- **Μη δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολικό περιβάλλον** (βλ. αυταρχισμός, δογματισμός, αυθεντία, κακή οργάνωση, επικοινωνία και λειτουργία του σχολείου κ.λπ.)
- ...

(4 αίτια X 1 μον. = 4 μονάδες)

Ενέργειες/δράσεις σε επίπεδο σχολικής μονάδας

- Στο πλαίσιο ενός ανθρώπινου και δημοκρατικού σχολείου πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες για δημιουργία καλού σχολικού και μαθησιακού κλίματος, ενός κλίματος διαλόγου και εμπιστοσύνης ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς/κηδεμόνες (στενή συνεργασία Διεύθυνσης του σχολείου με τον Σύνδεσμο Γονέων/Κηδεμόνων και το Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο).
- Μηδενική ανοχή της βίας (εφαρμογή κανονισμών, τήρηση πρωτοκόλλων, άμεση παρέμβαση κ.λπ.) με την εφαρμογή της Αντιρατσιστικής Πολιτικής και του Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού.
- Επιμόρφωση του προσωπικού του Σχολείου σε θέματα σχετικά με το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας/παραβατικότητας, ώστε το προσωπικό να μπορεί να αναγνωρίζει φαινόμενα βίας/παραβατικότητας, να λαμβάνει τις δέουσες αποφάσεις, να τα καταγράφει σε ηλεκτρονική πλατφόρμα κ.λπ.
- Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε διάφορες πτυχές του θέματος (διαχείριση συγκρούσεων, ανάπτυξη κινήτρων, δημιουργία κατάλληλου μαθησιακού κλίματος κ.λπ.)
- Ανάληψη δράσεων, στο πλαίσιο του Ενιαίου Σχεδίου Δράσης της Σχολικής Μονάδας, που σχετίζονται με θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας/παραβατικότητας: σεμινάρια, διαλέξεις, εργαστήρια, συνδιοργάνωση δράσεων με άλλους φορείς, όπως ο Σύνδεσμος Γονέων και Κηδεμόνων, ο Οργανισμός Νεολαίας (ΟΝΕΚ), οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, η Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, η Παγκύπρια Σχολή Γονέων κ.λπ.

- Αξιοποίηση εναλλακτικών προγραμμάτων μάθησης/στήριξης για παιδιά με ακραίες παραβατικές συμπεριφορές (αξιοποίηση ΟΑΠ, θεσμού σχολικού συνεργάτη, ΔΡΑ.Σ.Ε. κ.λπ.).
 - Έμφαση στον ρόλο του Υπεύθυνου Τμήματος, ως πυρήνα πρόληψης της βίας/παραβατικότητας (επιμόρφωση και στήριξη του θεσμού).
 - Συνδιαμόρφωση των εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας του σχολείου (Διεύθυνση, Εκπαιδευτικοί, Γονείς/Κηδεμόνες/μαθητές/-τριες) και πιστή εφαρμογή τους συνδυάζοντας το γράμμα αλλά και το πνεύμα τους.
 - Αυξημένη επίβλεψη των σχολικών χώρων κατά τη διάρκεια λειτουργίας του σχολείου, αλλά και ευρύτερα (φύλακες ασφαλείας, συστήματα παρακολούθησης κλειστού κυκλώματος κ.λπ.).
 - Δραστηριοποίηση του θεσμού των μαθητικών συμβουλίων, έτσι ώστε να επιτευχθεί η κατανόηση, η διαμόρφωση και η τήρηση των σχολικών κανόνων αλλά και η παραχώρηση πεδίου πρωτοβουλιών στα Συμβούλια αυτά, ώστε να καταστούν πυρήνες ενός δημοκρατικού και ανθρωπίνου σχολείου.
 - Αξιοποίηση εκπαιδευτικών και μαθητών/-τριών που διαθέτουν ιδιαίτερες ικανότητες και δεξιότητες ως ειδικές ομάδες που, μετά και από σχετική επιμόρφωση, μπορούν να παρεμβαίνουν ύστερα από την εκδήλωση περιστατικών βίας, με σκοπό τη συμφιλίωση των μαθητών/-τριών.
 - ...
- (2 ενέργειες/δράσεις σε επίπεδο σχολ. μονάδας X 1 μον. = 2 μονάδες)**

Ενέργειες/δράσεις σε επίπεδο σχολικής τάξης:

- Μαθητοκεντρικές διδακτικές προσεγγίσεις που προσφέρουν κίνητρα μάθησης στο σύνολο των μαθητών και μαθητριών, διαφοροποίηση της διδασκαλίας κ.λπ., προκειμένου να μειωθούν οι πιθανότητες για σχολική αποτυχία και περιθωριοποίηση των παιδιών.
- Στενή συνεργασία με τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών /μαθητριών της τάξης (κομβικός ο ρόλος του Υπεύθυνου Τμήματος).
- Με αφορμή τη διδασκαλία σχετικών ενοτήτων που είναι ενταγμένες στα Αναλυτικά Προγράμματα διαφόρων μαθημάτων αλλά και στο πλαίσιο της περιόδου του Υπεύθυνου Τμήματος, μπορούν να συζητηθούν σε επίπεδο τάξεων θέματα σχετικά με το φαινόμενο της βίας / παραβατικότητας, των μορφών και των επιπτώσεων τους, με στόχο τον προβληματισμό, την ανάπτυξη υποβοηθητικών στάσεων και την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.
- Ενθάρρυνση των μαθητών / μαθητριών για παροχή βοήθειας σε όσους και όσες την χρειάζονται (διαμεσολάβηση για επίλυση διαφορών και αποφυγή συγκρούσεων κ.λπ.).

- Συμμετοχή των μαθητών / μαθητριών σε Προγράμματα και βιωματικά εργαστήρια σχετικά με τη βία / παραβατικότητα και με στόχο τη βελτίωση κοινωνικών δεξιοτήτων, την καλλιέργεια κλίματος συνεργασίας, την αρμονική συνύπαρξη κ.λπ.
- Ενθάρρυνση των μαθητών / μαθητριών για δραστηριοποίησή τους, αναλόγως των κλίσεων και των ταλέντων τους, στον αθλητισμό, τη μουσική, τον χορό, το θέατρο κ.λπ. με στόχο την ανάπτυξη της μεταξύ τους επικοινωνίας και συνεργασίας.
- Απογευματινές Παιδαγωγικές Συνεδρίες στην παρουσία του Υπεύθυνου του Τμήματος, του/της Συμβούλου Επαγγελματικής Αγωγής, των διδασκόντων / διδασκουσών κ.λπ. προκειμένου να συζητηθούν τα προβλήματα από κοινού και να εξευρεθούν λύσεις.
- Τήρηση με συνέπεια, αμεροληψία και κατά δίκαιο τρόπο των σχετικών εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας του σχολείου, έχοντας πάντα ως γνώμονα το συμφέρον του παιδιού.
- ...
(2 ενέργειες/δράσεις σε επίπεδο σχολικής τάξης X 1 μον. = 2 μονάδες)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ (1 μονάδα)

Αναμένεται η εξαγωγή συμπερασμάτων, η αναφορά ίσως στις προοπτικές (ευοίωνες – δυσοίωνες) κ.λπ.

• Περιεχόμενο: 10 μονάδες • Δομή: 10 μονάδες
(Έκταση: +100 λέξεις = - 1μ.) • Έκφραση: 10 μονάδες • Ορθογραφία: 4 μονάδες
(κάθε τέσσερα λάθη αφαιρείται μία μονάδα) |
|---|

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ (20 ΜΟΝΑΔΕΣ)

1. Να αντικαταστήσετε τις έντονα γραμμένες λέξεις των ακόλουθων προτάσεων από τα Κείμενα II και III με τη **συνώνυμή** τους από τις τέσσερις επιλογές που δίνονται σε κάθε περίπτωση. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να μεταφέρετε σε κάθε περίπτωση **μόνο τη συνώνυμη λέξη** που θα επιλέξετε.

(α) «... ο εκπαιδευτικός-παιδαγωγός καλείται **να ενσωματώνει** στα τυπικά και συμβατικά του μαθήματα εμπειρίες...» (Κείμενο III)

να αξιώνει	να ενσαρκώνει	να ενστερνίζεται	να εντάσσει
------------	---------------	------------------	-------------

(β) «Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της... δεν **αποβλέπει** στην επίδοση πιστοποίησης αποδοτικών αποτελεσμάτων.» (Κείμενο II)

ανασκοπεί	αποσκοπεί	αποσοβεί	διαβλέπει
-----------	-----------	----------	-----------

(γ) «Η συνύπαρξη των μεθοδεύσεων τόσο της Τυπικής όσο και της Μη Τυπικής Εκπαίδευσης είναι **δυνατή** στο σχολείο.» (Κείμενο II)

εφικτή	ικανή	ισχυρή	πασιφανής
--------	-------	--------	-----------

Απάντηση:

(α) να εντάσσει (β) αποσκοπεί (γ) εφικτή

(3Χ1 μον. = 3 μονάδες)

2. Να αντικαταστήσετε τις έντονα γραμμένες λέξεις των ακόλουθων προτάσεων από το Κείμενο II με **μία** από τις τέσσερις επιλογές που δίνονται σε κάθε περίπτωση, ώστε να δίνεται η **αντίθετη** σημασία από αυτήν που έχουν στη συγκεκριμένη πρόταση. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να μεταφέρετε σε κάθε περίπτωση **μόνο τη λέξη** που θα επιλέξετε.

(α) «Η εκπαιδευτική διαδικασία... είναι μαθητοκεντρική και **ευέλικτη**.»

ανέφικτη	ελλιπής	δυσβάστακτη	δύσκαμπτη
----------	---------	-------------	-----------

(β) «Στο πλαίσιο αυτής της **ολιστικής** προσέγγισης ο εκπαιδευτικός γίνεται ένας ενεργός παράγοντας αλλαγής του σχολικού περιβάλλοντος.»

μονοδιάστατης	μονολεκτικής	μονομελούς	μονοτυπικής
---------------	--------------	------------	-------------

Απάντηση:

(α) δύσκαμπτη (β) μονοδιάστατης

(2Χ1,5 μον. = 3 μονάδες)

3. Για καθεμία από τις ακόλουθες προτάσεις του Κειμένου II δίνονται **τρεις** άλλες προτάσεις. Να επιλέξετε σε κάθε περίπτωση αυτήν που αποδίδει το νόημα της έντονα γραμμένης λέξης στη συγκεκριμένη πρόταση του κειμένου. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να μεταφέρετε σε κάθε περίπτωση **μόνο την πρόταση** που θα επιλέξετε.

(α) «... η Μη Τυπική Εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει αποφασιστικά στην **υπέρβαση** των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.»

(i) Η υπέρβαση των αρμοδιοτήτων του προκάλεσε σοβαρά προβλήματα στην Υπηρεσία του.

(ii) Η αξία του έργου με τις σχετικές υπερβάσεις έφτασε τα 100 εκατομμύρια ευρώ.

(iii) Η υπέρβαση των διαφωνιών είχε ως αποτέλεσμα τη συμφιλίωσή τους.

(β) «Τα πεδία αυτά... ενσωματώνουν διαφορετικούς τρόπους **πρόσβασης** στη γνώση.»

(i) Ο στρατός απέκλεισε όλες τις προσβάσεις προς το κέντρο της πόλης.

(ii) Το κείμενο επιχειρεί μια πρώτη πρόσβαση στις δυσκολίες του προβλήματος.

(iii) Χάρη στις γνωριμίες του, διαθέτει ισχυρές προσβάσεις στην Πρεσβεία.

Απάντηση:

(α) (iii) Η υπέρβαση των διαφωνιών είχε ως αποτέλεσμα τη συμφιλίωσή τους.

(β) (ii) Το κείμενο επιχειρεί μια πρώτη πρόσβαση στις δυσκολίες του προβλήματος.

(2X1 μον. = 2 μονάδες)

4. Να επιλέξετε από το πιο κάτω πλαίσιο την κατάλληλη σε κάθε περίπτωση λέξη, έτσι ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημα των προτάσεων. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε **μόνο τη λέξη** που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση.

(i) ανάταση	(ii) διάταση	(iii) έκταση	(iv) ένταση
(v) επίταση	(vi) πρόταση	(vii) υπέρταση	(viii) υπόταση

(α) Η θεατρική παράσταση προκάλεσε σε όλο το κοινό ψυχική _____.

(β) Η πανδημία της Covid-19 οδήγησε σε _____ των θεωριών συνωμοσίας.

(γ) Η _____ του προβλήματος ήταν τέτοια που οδήγησε τους πατατοπαραγωγούς σε μαζικές κινητοποιήσεις.

(δ) Η υπερβολική άσκηση οδήγησε σε _____ συνδέσμων και χρειάστηκε να διακομιστεί στο νοσοκομείο.

Απάντηση:

(α) (i) ανάταση (β) (v) επίταση (γ) (iii) έκταση (δ) (ii) διάταση
(4X0,5 μον. = 2 μονάδες)

5. Να αντικαταστήσετε την έντονα γραμμένη φράση κάθε πρότασης με **μία** από τις **τέσσερις** επιλογές που δίνονται σε κάθε περίπτωση, ώστε να αποδίδεται σωστά η σημασία της. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε **μόνο τις λέξεις/φράσεις** που θα επιλέξετε.

(α) **Προϊόντος του χρόνου** το χάσμα απόψεων γεφυρώθηκε και η πρόταση νόμου υπερψηφίστηκε.

(i) Εκ των υστέρων	(ii) Με το πέρασμα του χρόνου
(iii) Προηγούμενως	(iv) Ως αποτέλεσμα του χρόνου

(β) Είναι **ηλίου φαεινότερον** ότι το λιώσιμο των πάγων στους πόλους είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής.

(i) αναπόδραστο	(ii) αποτέλεσμα ηλιοφάνειας
(iii) ολοφάνερο	(iv) πιθανόν

(γ) Η υλοποίηση του αρχικού σχεδιασμού προτείνεται να γίνει **εκ των ενόντων** λόγω του χαμηλού προϋπολογισμού.

(i) από τους παρόντες	(ii) εκ των προτέρων
(iii) με αυτά που υπάρχουν	(iv) του χρόνου

(δ) Πέραν των παιδιών του, στη διαθήκη συμπεριλήφθηκαν και κάποιοι συγγενείς **εξ αγχιστείας**.

(i) από γάμο	(ii) από επιλογή
(iii) από μακρία	(iv) κατά λάθος

Απάντηση:

(α) (ii) Με το πέρασμα του χρόνου

(β) (iii) ολοφάνερο

(γ) (iii) με αυτά που υπάρχουν

(δ) (i) από γάμο

(4X1 μον. = 4 μονάδες)

6. Στο κείμενο που ακολουθεί υπάρχουν γλωσσικά και ορθογραφικά λάθη. Να εντοπίσετε **έξι (6)** λάθη και να τα διορθώσετε. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε:

(α) τις λανθασμένες λέξεις/φράσεις και **(β)** τις αντίστοιχες διορθωμένες.

Οι εξελίξεις ήταν ραγδées και οι επιπτώσεις έλαβαν ποια τη μορφή χιονοστιβάδας. Η πρόθεση του προέδρου του Συνδέσμου για λήψη μέτρων, παρά τη σύγκλιση συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου, δεν επίφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η εγκύκλιος που εστάλει από τα κεντρικά γραφεία ήταν σαφές: «Ενεργείστε με σύνεση μεν, με αποφασιστικότητα δε». Πρέπει να εγκύψουμε σοβαρά πάνω στο θέμα και να προτείνουμε λύσεις. Παρ' ότι τα προβλήματα επεξεργάστηκαν, δεν υλοποιήθηκαν οι αναγκαίοι σχεδιασμοί και το τέλος στο οποίο περιήλθαμε παραμένει.

Απάντηση:

(α) λανθασμένες λέξεις/φράσεις	(β) αντίστοιχες διορθωμένες
1. ραγδées	ραγδαίες
2. ποια	πια
3. σύγκλιση	σύγκληση
4. επίφερε	επέφερε
5. εστάλει	εστάλη / στάληκε
6. σαφές	σαφής
7. Ενεργείστε	Ενεργήστε
8. τα προβλήματα επεξεργάστηκαν	τα προβλήματα έτυχαν επεξεργασίας

(6 λάθη X 0,5 μον. = 3 μονάδες)

6 ορθές λέξεις / φράσεις (ορθογραφία, γραμματικός τύπος, σύνταξη) X 0,5 μον. = 3 μονάδες

Σύνολο: 6 μονάδες)

Η ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΜΕ 10 ΜΟΝΑΔΕΣ

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

© Copyright 2023 – Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση με οποιοδήποτε μέσο όλου ή μέρους του περιεχομένου χωρίς τη συγκατάθεση του εκδότη.